

လုပ်ငန်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ

သုတေသန ဆွေးနွေးပွဲတွင်

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားသည်မိန့်ခွန်း

(ဤမိန့်ခွန်းသည် မူကြမ်းသာဖြစ်သည်။)

ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန အစည်းအဝေးခန်းမ။ (၃-၇-၂၀၁၇)

အားလုံးပဲမင်္ဂလာပါ။

ဒီနေ့အစည်းအဝေးကတော့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ research တွေ လုပ်ဖို့လိုအပ်နေတဲ့အတွက်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်ဒီနေ့ပြောမဲ့ research ဆိုတာ တကယ့် basic research တို့ DMR ကလုပ်နေတဲ့ပုံစံမျိုး မဟုတ်ပါဘူး။ basic research တွေလုပ်ဖို့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ ပိုက်ဆံ မရှိဘူး၊ မပေးနိုင်ပါဘူး။ DMR လုပ်နေတာလဲသူတို့ တစ်ခြားအဖွဲ့ အစည်းတွေက ပိုက်ဆံတွေရလို့ ထောက်ပံ့မှုတွေရလို့လုပ်နေနိုင်တာဖြစ် ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ လုပ်ရမှာက operational research, implementation research လုပ်ရပါမယ်။ ရတဲ့ research ကိုချက်ချင်း ပြန်သုံးသပ်ရပါမယ်။ research လုပ်ဖို့အတွက်ကိုလည်း နိုင်ငံတော်အစိုး ရက ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာနကို ဒီနှစ်အတွက်သန်း(၁၀၀၀) ပေးထားပါတယ်။ အဲထဲကကျွန်တော် အကုန်ပေးပါမယ်။ ဒီလိုလုပ်တဲ့

အခါမှာ ကျွန်တော်တို့က တကယ့် research, pure research method အတိုင်းအတိကျ အရမ်းမလုပ်ပါဘူး။ Ethical Review Committee (ERC) ဖြတ်တာတို့ အဲလိုအရမ်းမလုပ်တော့ဘူး။ လိုအပ်မှသာလျှင် ERC ကိုဖြတ်မယ်။ ဒါတကယ့်လက်တွေ့အသုံးချ သုတေသနဖြစ်တဲ့ အတွက်အရမ်းမလုပ်ဘူး ဒီနှစ်တွေမှာ၊ နောက်နှစ်တွေနှစ်တွေကျရင် နည်းနည်းလေး stringent ဖြစ်ရင်ဖြစ်မှာပေါ့။

ကျွန်တော်တို့ဒီနှစ်မှာ sport research လည်းလုပ်တော့မယ်။ sport နဲ့ပါတ်သက်ပြီး research ဆိုတာက လွတ်တော်မှာလည်း ကျွန်တော် ပြောထားပါတယ်။ တစ်နိုင်ငံလုံးအနေနဲ့ကျွန်တော် national seminar on promoting sports and physical education လုပ်မယ်။ အဲဒီမှာ လည်း research တွေအကုန်လုပ်တော့မယ်။ ဘာလို့နိုင်လဲ၊ ဘာလို့ရှုံးလဲ ကအစပါမယ်။ အကုန်လုံးအများကြီးပေါ့၊ ဒီမှာပြောနေရင်ကြာမှာဆိုးလို့ ကျွန်တော်မပြောတော့ပါဘူး။ နောက်တစ်ခါ clinical research တွေ လုပ်ပါမယ်။ clinical အပိုင်းမှာ၊ clinical research တွေလုပ်တဲ့ခါမှာ နည်းနည်းလေး stringnt ဖြစ်ရပါမယ်။ ICH-GCP guideline International Committee of Harmonization-Good Clinical Practice လုပ်ရပါမယ်။ ဒါတွေက ကျွန်တော်တို့ဟိုဘက်က DMR နဲ့ ပေါင်းပြီးလုပ်မှာပါ။ ကျွန်တော်တို့က ဒီဘက်ကတော့ implementation

research ဖြစ်တဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့ဒီဘက်အပိုင်းမှာ ကိုယ့်ဟာကို လုပ်ပါမယ်။ နောက်တစ်ချက်က များသောအားဖြင့် implementation research မှာ qualitative method တွေသုံးတာပေါ့လေ။ ဒါဘာမျှ မခက်ပါဘူး၊ အရမ်းလွယ်ပါတယ်။ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ကျန်းမာရေးလူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်) အနေနဲ့ကတော့ general trend ကို ပြောပါမယ်။ ပြီးမှသာလျှင် specific workshop လေးတစ်ခု ကျွန်တော် ဆက်လုပ်ပေးပါမယ်။ technical workshop လေးနည်းနည်းလေးပေါ့၊ ဒါကတော့ very general ပြောပါမယ်။ အဲတော့ဒီ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ကျန်းမာရေးလူစွမ်းအားအရင်းအမြစ်) ပြောပြီးလို့ရှိရင် ကြည့်မယ်၊ နောက်နည်းနည်းလောက် ပြင်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ website မှာတင်ပါမယ်။ website မှာ A ကနေ Z ထိရှိပါတယ်။ R နေရာမှာတင်ပါမယ်။ ကျွန်တော်မှာလည်း power point တွေ (၉၀) လောက်ရှိပါတယ်၊ အများကြီးပဲ different topic တွေရှိပါတယ်။ အဲဒါတွေလည်း ကျွန်တော်ပြန်ကြည့်ပြီး edit လုပ်ပြီး အကုန်တင်ပါမယ်။

အဲဒါအပြင် clinical research ဟာလည်းတင်ပါမယ်။ ဆိုလိုတာက မြစ်ကြီးနားမှာရှိတဲ့ ဆရာဝန်ကရန်ကုန်မှာရှိတဲ့ cardiologist က ပြောတာလည်း သူတို့ကအကုန်သိမယ်၊ ဒီမှာလည်းဆရာတို့ ကျွန်တော်တို့လုပ်တဲ့ဟာတွေကို နယ်ကတိုင်းဦးစီးမှူးတွေ အကုန်သိမယ်ဆရာ။

တစ်ခုပဲရှိပါတယ်။ အဲဒီ website မှာတင်တဲ့အခါ ဘာလုပ်ရမလဲဆိုရင် ကိုယ့်က draft ဆိုတဲ့စာလုံးကို သုံးလိုက်မယ်၊ ဝီနည်းလွတ်တယ် မှား သွားရင်လက်ခံတယ်၊ အဲဒီတော့ ဘယ်သူပြောတာလဲ၊ ဘယ်နေ့ကပြော လဲ၊ power point တွေတင် နောက်ဆုံးမှာတော့ reference ထည့်ရ ပါမယ်။ reference မထည့်ရင် တရားလာစွဲနိုင်ပါတယ်။ reference ထည့်ပြီးကူးချတာကို ဘာမှမပြောဘူး၊ အဲတော့ reference ထည့်၊ reference က (၁၊၂၊၃၊၄၊၅) ပေါ့၊ နောက်ပြီးတော့ further reading (၁၊၂၊၃) ထည့်ထားလိုက်မယ်ပြီးပြီ။ ဒီဥစ္စာကဘယ်လောက် အကျိုးရှိ မလဲ၊ MPH ကျောင်းသားတွေအကျိုးရှိမယ်။ အခြား reference တွေ၊ INGO ကလူတွေအကုန်လုံး အကျိုးရှိပါမယ်။ This is the only method by which we can disseminate the knowledge ကျွန်တော်တို့အဲဒီ website ကြီးကို DyDG တို့လုပ်နေတယ် ထည့်တော့ မယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း အရမ်းအလုပ်များတဲ့အတွက် ကျွန်တော်ဟာ တွေက အဆင်သင့်ရှိပါတယ် မထည့်နိုင်ဘူး၊ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ကျွန်တော် ပေးတော့မယ်။ အဲဒါတွေ ကျွန်တော်လုပ်ပါမယ်။ ကျွန်တော်တို့မှာ programme တွေက project တွေ (၄၀)လောက်ရှိပါတယ်။ programme တစ်ခုရဲ့ အဓိကကဘာလဲဆိုတော့ they must achieve their own objectives but in the most effective and efficient manner.

ပိုက်ဆံကိုတစ်ရာမသုံးပဲနဲ့ (၅၀)နဲ့ ရနိုင်မလား၊ တစ်သောင်းမသုံးပဲနဲ့ (၅၀၀၀) နဲ့ပဲရမလား၊ ဒါနဲ့မပြီးသေးဘူး လုပ်လို့ရှိရင် ကိုယ်လုပ်တဲ့ impact ဟာအကျိုးရှိလား/ မရှိလား၊ အဲဒါ effective ပဲ၊ အဲဒီနှစ်ခုကို ကြည့်ရပါမယ်။ most effective and most efficient ဖြစ်ရပါမယ်။ ဒါကျွန်တော်တို့ programme တွေ TB၊ malaria၊ HIV ရှိပါတယ်။ Global fund ကလည်းတစ်ခါတည်း ပိုက်ဆံတွေ သန်းချီပေးထားပါတယ်။ ဒါတွေဟာတကယ်ပဲအကျိုးရှိသလား၊ အကျိုးရှိသင့်သလောက် ရှိလား၊ အောင်မြင်တယ်။ အောင်မြင်တယ်ပြောတယ်မှန်ပါတယ်။ ATM အောင်မြင်နေပါတယ်။ သို့သော်လည်း ဒီပိုက်ဆံကို most efficient method နဲ့လုပ်ရင် ဒါထက်ပိုအောင်မြင်ပါမယ်။ အောင်မြင်တာကို maintain လုပ်ဖို့ တော်တော်ခက်ပါတယ်။

ATM programme manager တို့အခြား programme တွေကလည်း maintain လုပ်ဖို့က တော်တော်ခက်ပါတယ်။ ခက်သော်ငြားလည်းလုပ်ပါ။ ကျွန်တော်လည်း ပံ့ပိုးပေးပါမယ်၊ အဲဒါတစ်ချက်ပါ။ ကျွန်တော်ကိုမေးမယ် if I will be a programme manager ဆိုရင် ကျွန်တော်သည်သာ HIV ရဲ့ programme manager ပဲဖြစ်ဖြစ် TB ရဲ့ manager ပဲဖြစ်ဖြစ် ဖြစ်မယ်ဆိုရင်၊ ကျွန်တော်က ဘာလုပ်မလဲဆိုတော့ introspection လုပ်ကိုလုပ်ရပါမယ်။ introspection သည်ကိုယ့်ဟာကို

ပြန်ကြည့်တာ၊ ပြန်ကြည့်ဆို ကိုယ်ကိုတစ်ယောက်တည်း ကြည့်လို့မရပါဘူး။ ကျွန်တော်ဟာ တစ်ယောက်တည်း ကိုယ့်ကိုပြန်ကြည့်ရင် ကိုယ်ကောင်းတယ် ထင်နေမှာပေါ့၊ ကျွန်တော်က ကိုယ့်အောက်မှာရှိတဲ့ ကိုယ့်လက်ထောက် ဆရာဝန်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ AD ပဲဖြစ်ဖြစ် administrative and financial staff ပါရမယ်။ အဲဒါ introspection အမြဲကြည့်ဖို့ မဟုတ်ပါဘူး။ (၂)လတစ်ခါ (၃)လတစ်ခါလောက်ပြန်ကြည့်၊ ကိုယ်လုပ်ထားတဲ့ program ကြီး၊ ကျွန်တော်လုပ်တဲ့ program ကြီးသည် ok လား၊ မ ok ဘူးလား၊ ဘယ်နေရာမှာ hitches တွေ၊ ဘယ်နေရာမှာ ditches တွေ ရှိသလဲ၊ အဲဒါပြန်ကြည့်စေချင်ပါတယ်။ ဒီ introspection ကလုပ်ကို လုပ်ရပါမယ်။ self evaluation သဘောမျိုးပေါ့၊ အဲဒါတွေကိုလုပ်ဖို့လို ပါတယ်။ ကျွန်တော်သာ programme manager ဆိုရင် အဲဒီလိုလုပ် ပါမယ်။ ကျွန်တော် WHO မှာ DPM လုပ်တုန်းကလည်း ပြန်ကြည့် ပါတယ်။ ကိုယ်လုပ်တာ ဟုတ်လား/ မဟုတ်လားဆိုတာ ပြန်တိုင်ပင် ပါတယ်။ ဘာကြောင့်ဒီလိုလုပ်ရလဲဆိုတော့ one sided view may be insufficient and incomplete ကျွန်တော်အမြဲတမ်းပြောပါတယ်။ လူတွေတောင် ပြောကုန်တော့မယ် ဒီမှာကြည့်ရင် ကျွန်တော်ဒီဟာကြည့်ရင် လက်ကိုင်ကျွန်တော်ဆီမှာရှိပါတယ်။ အခြားလူဖက်ကကြည့်ရင်လက်ကိုင် မရှိဘူး။ နှစ်ယောက်စလုံးမှန်ပါတယ်။ ဆိုလိုတာက ကျွန်တော်သာ

ကျွန်တော်ဟာကို ကြည့်ပြီးဆုံးဖြတ်ရင် ကျွန်တော်မှားနိုင်တယ်ဆိုတာ I have to consider the view point from other perspective and other person ကြည့်ရမယ်။ အဲဒါပါပဲ။ အဲဒီဟာ အရေးကြီးပါတယ်။

နောက်တစ်ချက်က program manager တစ်ယောက်ကသူ့ program အောင်မြင်ဖို့အတွက်ကို what are the facilitating factors that can lead to success of the program? what are the retarding factors that will slow down the program? ဒါအကုန် ကြည့်ရပါမယ်။ ကြည့်တော့မှ facilitating ဖြစ်တဲ့ factors ကိုပိုအားပေး retarding or hindering factors ကိုနည်းနည်းလျှော့အောင် လုပ်ပေး ပေါ့။ ဒီတော့လုပ်တဲ့အခါမှာလည်း holistic approach နဲ့ကြည့်ရ ပါမယ်။ system approach၊ system thinking နဲ့ကြည့်ရပါမယ်။ ဘာကြောင့် system approach၊ system thinking နဲ့ကြည့်ရမှာလည်း ဆိုတာက ဆရာတို့လုပ်တဲ့ program မှာ ဘေးနားမှာအခြား program တွေရှိပါတယ်။ there are many factors or many actions or activities of other program can influence your program အကုန်လုံးကြည့်ရပါမယ်။ အဲတော့ system approach၊ system thinking နဲ့လုပ်ရပါမယ်။ ကြည့်မယ်ဆိုရင် program တစ်ခုကိုများ သောအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့လူတွေက technical တွေပဲကြည့်လို့မရဘူး။

management perspective, Administrative perspective, financial, logistics အကုန်ကြည့်ရမယ်။ ကျွန်တော်ဘယ်လိုပြောချင်လဲဆိုတော့ In each program, management, administrative, financial technical and logistic issues, all are of equal important. technical တစ်ခုတည်း အရေးကြီးတာမဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းတွေမှာ ကြည့်မယ်ဆိုရင် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ထမ်းတို့၊ စီမံခန့်ခွဲရေးဝန်ထမ်းတို့ သူတို့ကလည်းအရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကသူတို့အရေးမကြီးဘူး ထင်လို့မရပါဘူး။ အားလုံးတန်တူအရေးကြီးပါတယ်။ ဆေးရုံတစ်ရုံမှာ အပေါက်စောင့်ကနေ၊ ဓါတ်လှေကားစောင့်ကနေ၊ ဆေးရုံအုပ်ကြီးထိ အရေးကြီးသလို၊ အပေါက်စောင့်မရှိလို့ရှိရင် အကုန်လုံးဝင်ပြီးခါးမြတိုက်၊ ဟိုဆဲဒီဆဲလုပ်နေမယ်။ အကုန်လုံးအရေးကြီးပါတယ်။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာနက ကျွန်တော်အပါအဝင် သိပါတယ်။ ဒီဝန်ကြီးဌာနမှာလုပ်တဲ့ ဝန်ထမ်းအားလုံးသည် ဟိုးအငယ်ဆုံးကနေ အကြီးဆုံးထိ equal important သူ့အလုပ်နဲ့သူ ပေးလုပ်နေတယ်။ ကျွန်တော်တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး။ PS တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး၊ DG တစ်ယောက်တည်း တော်လို့မရပါဘူး၊ အကုန်လုံးက လုပ်ရပါမယ်။

အဲတော့ဒီ issue တွေကိုလုပ်တဲ့အခါမှာ implementation research လုပ်ရင် ကျွန်တော်တို့သိပြီ။ what are the weakness in management, weakness in administration, weakness in finance အကုန်လုံးတွေပါမယ်။ strong point လည်းတွေ့မယ်၊ weak point လည်းတွေ့မယ်။ အဲဒါတွေကဒီလို implementation research လုပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ဝန်ထမ်းတွေရဲ့ critical thinking skill, analytical thinking skill, epidemiological thinking skill အကုန်လုံးတက်လာပါမယ်။ နောက် lateral thinking skill တက်လာ ပါမယ်။ ဒီဟာအလွန် လွယ်ပါတယ်။ ဒီ implementation research ဆိုတာတကယ့်ကိုအခက်ကြီးမဟုတ်ပါဘူး။ တကယ်တော့ implementation research သည် it will provide the most desirable and most likely answer to improve your program ပါ။ အဲဒါကြောင့် ဒါလုပ်ရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

implementation research လုပ်လို့ရှိရင် တကယ့်တကယ်ကတော့ why ဘာကြောင့်ဖြစ်လဲ၊ ဘာတွေလဲ၊ ဘယ်မှာဖြစ်လဲ၊ ဘယ်အချိန်မှာ ဖြစ်လဲ၊ if or, if not ဒီအဖြေတွေ အကုန်ထွက်ပါမယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီအစည်းဝေးကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ခေါ်တာလည်း ကျွန်တော်ဆီမှာ ပိုက်ဆံရှိတော့ ဒီပိုက်ဆံကိုမသုံးရင် ကျွန်တော်မှာတာဝန်ရှိတာပေါ့။

အစိုးရပေးထားတဲ့ သန်းတစ်ထောင်ရှိပါတယ်။ အဲဒါကိုအခုတော့ တော်
တော်များလုပ်နေပါပြီ။ research လုပ်ဖို့ တင်ထားတဲ့ဟာတွေလည်း
ရှိပါတယ်။ implementation research ကို ဆရာအားလုံးသိပြီးသားပါ
just to refresh your memory ပါ။ ကျွန်တော်တို့အဲဒါကို DMR
နဲ့တွဲပြီးတော့ ကျွန်တော်လုပ်ပေးပါမယ်။ ကျွန်တော်အနေနဲ့ကတော့
ဒီလောက်ပဲပြောပါမယ်။

အားလုံးကိုကျေးဇူးတင်ပါတယ်။